

***BIBELUNDERVISNING
SCT. PAULS SOGN
2007***

*ved sognepræst
Flemming Baatz Kristensen*

Torsdag den 25. januar 2007 kl. 19.30 i Sct. Pauls Sognehus: Amos 1-2

Indledning

- Velkommen!
- Hvorfor bibelundervisning?
- Programmet. 1 times undervisning, kaffe, lidt tid til samtale.
- En god ide: Læs gerne teksten igennem hjemmefra

Overblik

- Hvad er Bibelen?
 1. Bibelen = bøger
 2. Bibelens titelblad: helligskrift og kanon
- Baggrund: Gud findes, har åbenbaret sig og talt til mennesker
- Guds ord og menneskeord. Jf. Jesus
- Læse det som Guds ord og menneskeord
- Hovedindhold: Frelsehistorien og dens logoer
- Flere lag i teksterne. Læs det i samtiden og dernæst til os i dag. Forstå det ret.
- Kristusfiltret
- Den fremadskridende åbenbaring

- Mål: Joh. 20,31; Rom. 10,17; 2. Tim.3,14-17
- Forholdet mellem Gammel testamente og Ny testamente
 1. 1.Kor. 10,11
 2. GT peger frem mod NT
 3. NT peger tilbage på GT og gør det nyt

Profeter og profetskrifter

1. De fire store og de tolv små
2. hvad er en profet?
3. domsprofeterne
4. sande og falske profeter
5. det profetiske ord

Amos bog, hvor, hvornår, hvordan?

- **Hvor er vi?**
Israel (1,1): Nordriget
- **Tidspunktet**
”to år før jordskælvet” (1,1): flere sådanne, arkæologer har påvist et større et i Palæstina omkring 760.
Jeroboam, konge i Israel (Nordriget): ca. 782-753, medregent fra 793, altså ca. 40 år
Uzzija: konge i Juda (Sydriget): 767-740, medregent fra 791.
Nordrigets fald: 722.
- **Situationen i folket**
Stabile politiske og økonomiske forhold.
Folkelig og retslig moral på nulpunktet
- **Hvem er Amos?**
1,1: ”en af fåreavlerne”, fårehyrde og morbærfigenavler: 7,14
Ikke profet og ikke profetdiscipel.
Kaldet af Gud.
Lægmand.
Kan betyde: oprindelig ikke profet, men fårehyrde, men når han nu optræder som profet, er det fordi Gud har sendt ham. Han nægter ikke, at han er profet, men han er ikke selvbestaltet, derimod sendt af Herren.
Mærkelig, kommer fra Sydriget (Juda), fra Tekoa, lille by i Judæas ørken, ca. 20 km syd for Jerusalem, men taler til Nordriget.
Hvor har han fremsat sine profetier? Vi ved det ikke sikkert, men formodentlig i Betel ved Nordriget helligdom (7,13)

- **Skriftets affattelse**

En ting er hvad han har sagt, noget andet er hvad der står i skriftet, hans manuskript.
Måske skrevet i Sydriget. Sikkert kort efter begivenhederne.
En mester i brug af det hebraiske sprog. Poetiske afsnit.
Skriftets høje alder, velbevaret tekst.

- **Skriftets opbygning**

Tre hoveddele: 1-2+3-6+7-9

Alle tre afsnit: bygget op af en række små profetudsagn. En vis orden, fører hen mod et klimaks

1-2: række udsagn om Nordrigets nabofolk, så broderfolket Juda og så endelig Israel.
Meningen: Israel skal forstå, at Gud er alle folkeslags Gud, der dømmes alle folk efter samme lov.

3-6: række profetudsagn mod Israel. "Hør dette ord": et stående udtryk hos profeten indleder disse udsagn. Fordi Israel er udvalgt til en særlig gerning, rammes det desto hårdere af dommen, hvis det svigter. Det bliver tydeligere, at det svigter. Dommen forkyndes.

7-9: fem syner, tema: dommen over Israel. Dommen nærmer sig. Sidste forudsigelse af Israels undergang. Genoprejsning, ikke af Israel, men af Davids faldne hytte i Juda rige.

To indskud. 7,10-17: Amos møde med præsten Amazja i Betel og udvisningen af landet

8,4-14: profetusagn som svarer til andet hovedafsnit, bryder den stramme opbygning.

- **Oversigt**

Første hoveddel: PROFETIER MOD FOLKESLAGENE (kap.1-2)

Overskrift (1,1)

Herren taler (1,2)

Domsord mod Damaskus (1,3-5)

Domsord mod filisterne (1,6-8)

Domsord mod fønikerne (1,9-10)

Domsord mod Edom (1,11-12)

Domsord mod Amman (1,13-15)

Domsord mod Møb (2,1-3)

Domsord mod Juda (2,4-5)

Domsord mod Israel (2,6-16)

Anden hoveddel: PROFETIER MOD ISRAEL (kap. 3-6)

Udvælgelse har ansvar med sig (3,1-2)

Derfor taler Gud gennem profeten (3,3-8)

Se: Gud er en retfærdig Gud! (3,9-15)

De rige kvinder og deres magt! (4,1-3)

Når ofringer bliver til synd (4,4-5)

Gør dig nu rede til at møde din Gud! (4,6-13)

Dødsklage over Israel (5,1-3)

Søg Herren og ikke jeres mange ritualer! (5,4-6)

Ret og retfærd har trange tider! (5,7-13)

Når Gud drager igennem din midte (5,14-17)

Herrens dag (5,18-20)

Ofre kan ikke hjælpe dem (5,21-27)

Ny beskrivelse af overklassens fordærv (6,1-7)
Målet fyldt (6,8-14)

Tredje hoveddel: SYNER OM DOMMEN (kap. 7-9)

Første syn: Græshopperne (7,1-3)
Andet syn: Ilden (7,4-6)
Tredje syn: Blylodet (7,7-9)
En Guds profet (7,10-17)
Fjerde syn: en kurv sommerfrugt (8,1-3)
Sult efter Herrens ord (8,4-14)
Femte syn: Ingen kan flygte fra Herren (9,1-6)
Gud, Israel og folkene (9,7-8a)
Frelse gennem dommen (9,8b-15)

Amos 1-2

Se oversigt!

Domsord mod otte folkeslag.

Israel skal se, at Gud ikke kun er deres Gud, men alle folks Gud.

Gud dømmes retfærdigt og efter samme grundlæggende love.

Sættes her ind i en sammenhæng, der tjener til at understrege, at Israel skal dømmes efter den dom, som hedningerne dømmes efter.

Forskellige udsagn, men bygget op på samme måde, i et fast skema, der går igen, en enhed, udtryksfuldt:

Begyndelse: Så siger Herren ...

Kategorisk. For tre overtrædelser, ja fire jeg går ikke fra det: virkningsfuldt, retorisk, får folk til at høre efter.

Overtrædelser = betyder at gøre oprør, i en politisk sammenhæng. Videre: Om frafald fra Gud. Sag. Syndens grundlag er oprør mod Gud.

Først mod nord og vest, så mod øst og syd, så Juda, og mest og udførligst til Israel.

Samme formel, når straffen udmåles: ”Så sender jeg ild mod Hazaels hus”.

Understreges: Herrens egen straf, ikke tilfældige fjenders gengældelse.

Rundes af. Herren taler således.

Gennem Kristusfiltret:

Som man sår, så høster man.

Syndens løn er døden.

Lovens ord. Afsløring, analyse, påtale skaden.

En straffende og vred Gud?

Ingen tilgivelse?

At have synd og at leve i synd.

Til os

Som folk og enkeltpersoner.

Lade os tiltale, selvransagelse, vende tilbage til Gud og kilderne og lade vort liv blive fornyet ...

Hvordan vi taler om sådanne ting i dag...

***BIBELUNDERVISNING
SCT. PAULS SOGN
2007***

*ved sognepræst
Flemming Baatz Kristensen*

Mandag den 16. april kl. 19.30 i Sognehuset: Amos 3,1-15

Indledning

- Bibelundervisningens anden aften!
- Programmet. 1 times undervisning, kaffe, lidt tid til samtale
- Læs gerne teksten igennem hjemmefra

Tilbageblik

- Noter fra første gang
- Hvor er vi? Situationen. Profeten. Hans budskab
- GTs Gud og NTs Gud. Fremadskridende åbenbaring og samme Gud
- Hvad betød teksten dengang og hvad siger den os gennem Kristusfiltret?

Bøn

3,1-15

Stikord til i aften: *Kun jer kendes jeg ved. Herren dømmes sit folk. Bag dommen er Guds kærlighed. Kultur eller forfald. Identitet.*

Anden hoveddel: PROFETIER MOD ISRAEL (kap. 3-6)

Udvælgelse har ansvar med sig (3,1-2)

Hør det ord! (Samme som i 4,1; 5,1; 8,4)

Afsender. Modtager.

Noget nyt, men med klar forbindelse til kap. 1-2.

Indvendinger fra Israels folk mod det Amos har sagt i kap. 1-2: Hvordan kan du stille os lige med de hedenske folk og skære alle over en én kam? Vi er jo da det udvalgte folk, Gud har sluttet pagt med os, vi har løfterne. Derfor vil Gud altid være for os.

Amos svar: Et ord fra Herren: Det folk, Herren befriede fra slaveriet i Egypten. Guds folk, et folk som de aktuelle tilhørere hører til.

Højtidelig tiltaleform.

”Kun jer kendes jeg ved blandt alle jordens folk”. Israels særlige betydning.

Egt.: Han kender dem til forskel fra andre folk. Ikke, at han ikke kender til andre folk (1-2; 9,7), men han har et ganske særligt forhold til Israel: han har udvalgt det. Udvælgelsen: 1. Mos. 18,18-19
Pagten udgør forskellen mellem Israel og alle andre folk på jorden.

Ikke fordi Israel er bedre end andre folk: 5. Mos. 7,7-8; 9,4-6; 2. Mos. 19,5.

Udvalgt i pagten til et liv efter pagtens love.

Kun i pagtens liv er der velsignelse.

Uden pagtens liv, dom og ikke velsignelse.

Israel havde misforstået pagten. Den gjorde dem sikre, stolte, hovmodige.

Bryder de ud af pagten, så desto strengere dom.

Ikke ophævelse af udvælgelsen (Rom. 11,29)

Gennem Kristusfiltret:

- Stor nåde, stort ansvar.
- (Matt. 22,14, side 885) ”Mange er kaldt, men få er udvalgt”
- Luk. 12,45-48 (side 939)
- Matt. 11,20-24 (side 871)
- Luk. 19,41-46 (side 948)
- 1. Kor. 10,1-13 (side 1044)
- Hebr. 12,1-17 (side 1107f). Guds tugt:
- D.S. 174, v.2: ”Foragtet nåde strengelig sig hævner”
- Dåb uden kristent liv.
- Den, der stopper på halvvejen: 1. Joh. 1 og 2 (side 1122)
- At være Guds folk er at leve i pagtsfællesskab med Gud

Derfor taler Gud gennem profeten (3,3-8)

Stadige protester fra folket mod Amos. Hvorfor taler Amos sådan? Så ti dog stille, mand!

Men Amos kan ikke tie. Han er under befaling. Det er årsagen til hans domstale.

Gud vil, at folket skal se sit liv og sin skæbne i den rette sammenhæng: hvem der sender ulykken over dem og hvorfor den kommer.

Profetiens betydning.

Vigtig side af Guds væsen.

Amos stiller sig på tilhørernes side. Hårdt budskab, ja, men jeg må sige sådan.

Bedst for jer at høre, hvad Gud taler. Hvordan Amos selv oplever det, han skal, lagt åbent og redeligt frem for folket. Den sande profets kendetegn: Jer. 23,18.22. Under tvang: Jer. 20,7-18.

Hvad Gud gør, tolkes inden af profeterne. Nåde i det: Gud åbenbarer sin vilje for jer, før det sker.

Profeten er under tvang. Han må tale. Han skal sige det.

Profetiens væsen: et ord fra Gud. For at mennesker vide, at her handler Gud, og for at de kan omvende sig, før det sker. Se nutiden i lys af fremtiden. Indsigt i Guds tanker. Herren kommer i fremtiden, betydning for os i nutiden. Herrens dag som en ulykkens dag (5,18ff) og en frelsens dag (9,11ff). Til dom eller til frelse (3,6-7). Jf. Johannes Døber og Jesus.

Syv (mange) logiske eksempler: altid sammenhæng mellem årsag og virkning. Pædagogiske illustrationer.

Sigte: v.6: ”Mon der sker en ulykke i byen, uden at Herren har gjort det?”

Hvad ulykke er her og for os. Her: ikke ulykke i al almindelighed, men den ulykke, der kommer af menneskers ulydighed mod Guds lov. Guds opgør med det onde. Gud som en forsonlig modsætning til alt ondt.

Gud ønsker ikke, at de skal rammes af ulykken. Derfor sender Han altid sin tjener ind med kald til omvendelse til pagtlivet. Advarsel inden, omvendelsens mulighed.

Gennem Kristusfiltret:

- Samme sag. Profetiens væsen. Se hos Johannes Døber Jesu som profeten, hans profetiske røst, (se under v.1-2), Åb.2-3, frafaldets mulighed.
- Guds væsen i GT og NT
- Lidelsen og ulykker. Joh. 9,3 (side 970) og Luk. 13,1-5 (side 940). Mere kompliceret nu: Ulykker i dette liv er ikke nødvendigvis det samme som at være uden for velsignelsen. Sker heller ikke altid nu. Det går somme tider den gudløse godt: Sl 73 (side 520f). Men: uden for pagten ikke frelse.

Se: Gud er en retfærdig Gud! (3,9-15)

Indirekte understregning: Herren er ikke kun Israels Gud, også folkenes.

De bliver indkaldt til at være vidner. De skal se, hvordan det går det folk, som Gud har udvalgt, men som løber fra pagten.

De skal selv lære, at Gud er en retfærdig Gud. Han handler efter det ord, han har sagt.

De fremmede folk skal bevidne at det, der blev sagt i 3,7er sandt det. Hvad profeten har sagt, kommer til at ske.

Tre udsagn, v. 9-11, v.12 og v.13.-15: Nordriget har svigtet Herren og brudt pagten med Herren, derfor straf.

v.9-11:

En måde at få Samaria til at høre efter på.

De fremmede som retsvidner.

De skal være vidner om Herrens troværdighed.

Byens moralske tilstand. Den sociale uretfærdighed er i centrum.

Fire udtryk for den: mange rædsler, undertrykkelse, vold og ødelæggelse.

Udmales andre steder i bogen, samlet her i kort form.

Det vil de fremmede folk få at se i Samaria og de skal så sammenligne med Guds lov.

Folket er skyldigt og skal straffes. Fair nok. De skal bevidne at Gud er retfærdig.

v.11: Straffen. Fjenden er dybest set et redskab i Guds hånd.

Talt til en by og et land med stor materiel velstand og stærkt militær. Samaria stærkere befæstet end nogen anden israelitisk by. Modstod flere gange belejringer. På Amos tid tilsyneladende overlegen militær styrke. Den troede, den havde gud med sig, men den havde Gud imod sig.

v.12. Hvor galt det skal gå Samaria.

Over for folks mumlen: så galt går det nu nok ikke.

Amos ironi ved brug af det sigende billede.

Sag: så godt som intet tilbage, folket skal blive udslettet.

Hyrden skal dokumentere hvad der er sket.

v.12b: hvad betyder det? Ved ikke, sammenhængen må afgøre sagen: ubetydeligt vil være tilbage af deres nuværende herlighed og rigdom.

v.13-15:

Nok ikke konkret, men retorisk form: israelitterne skal se situationen i øjnene udefra, fra en retssag måske. Pointe: Vidnerne skal ikke føre beviser, men overvåge, at det går retfærdigt til.

Ikke kun Jeroboams Nordriget, men Jakobs hus, Guds folk.

Betel: tyrekalv i helligdommen, jf. 1. Kong. 12,28ff.

Behovsdyrkelse, skaffe frugtbarhed, velstand og trygheden. Det er ikke gud. Derfor tilintetgørelse af afgudsdyrkelsen.

Alterets horn: fire spidser, kraften sad der. Der skulle offerblodet stryges (2. Mos. 29,12).

Afhugning af hornene = deres ofre og gudsdyrkelse er til ingen nytte.

Manifestationen af velstanden skal hjemses: deres overdådige huse.

Både deres guds hus og deres egne huse var symboler på deres frafald.

Betel = Guds hus.

Gud som historiens Gud.

Han handler retfærdigt til dom og til frelse.

Filteret. Hvor er tilgivelsen.

Gennem det profetiske ord, omvendelse, tilgivelse, nyt pagtsliv.

Kristusfiltret:

- Kultur eller forfald: udfordring til os i dag i Danmark og vores 'kultur'.
- Udfordring til identitetsspørgsmålet. Identitet og integritet.

BIBELUNDERVISNING

SCT. PAULS SOGN

2007

ved sognepræst

Flemming Baatz Kristensen

Tirsdag den 12. juni 2007 kl. 19.30 i Eben Ezer: Amos 4,1-13

Indledning

Tilbageblik

- For 2700 år siden. Israel. Fårehyrden, lægmanden, profeten Amos fra Tekoa i Judæa taler til Israels (=Nordriget).
- Situationen
- Domsprofetens budskab. 1. hans analyse 2. hans budskab: hvis der ikke sker, undgås dommen ikke
- NB. Amos bog hører med i Bibelen og til kristendommen.

4,1-13

Stikord til i aften: *Gud søger at afværge dommen. Ord til overklassens kvinder. Luksus og falsk religiøsitet. De omvendte sig ikke.*

Anden hoveddel: PROFETIER MOD ISRAEL (kap. 3-6)

De rige kvinder og deres magt! (4,1-3)

Luksus.

Degenerationsperiode moralsk og åndeligt. Forfaldet rammer også kvinden.

De "finere kredse" kommer først.

Bashankøer: intet nedsættende. I Bashans egne (på den anden side af Jordan) var kørerne af fineste race og velnærede (5. Mos. 32,14): en ros at blive sammenlignet med dem – den fede kvinde dengang var den skønneste! Mening hos Amos: noget dobbelttydigt i udtrykket.: "I smarte og forfinede overklassekvinder!" I virkeligheden er de hårde og hjerteløse.

De fine overklassefruer bærer sin del af skylden for uretten i samfundet. Grund: Begær efter nydelse. Tvinger deres mænd til at skaffe penge til fester, hvilket kun kan ske på bekostning af de fattige. På den måde bliver det egentligt kvinderne, der bliver de virkelige undertrykkere. Pointen er ikke så meget pyntesygen som de sociale følger for de fattige.

Gud sværger ved sin hellighed = den dybeste grund i hans person: det skal være slut.

Han sætter på en måde sig selv i pant på, at han vil gøre en ende på alt dette.

Med sjælden kraft understreges det, at de skal straffes.

Amos anvender krigens billeder og beskriver, hvordan fjenden bryder hul i Samaries bymur, plyndrer og dræber kvinderne. De skal fanges, som man fanger fisk på kroge.

Til en kummerlig tilværelse i et harem.

v.3b: oversættelsen usikker: ”Slænges på mødding” eller ”Hermen” (dvs. retningen).

Tæt forbindelse mellem synd mod Gud og overgreb på medmennesket.

De behandler andre som kvæg, de skal selv behandles som kvæg.

Gennem Kristusfiltret:

- Rigdommens fare: hamersyge, afgudsdyrkelse, gerrighed: Luk. 16,19-31; Luk. 12,13-21; 1. Tim. 6.
- Vestens livsstil med følger for de fattige.
- Hovmod står for fald. Ses i historien. Hybris, nemesis.
- Syndens løn er døden (Rom. 6,23)

Når ofringer bliver til synd (4,4-5)

Gudsdyrkelse uden Gud.

Vold og uret var garneret med en fromhed og religiøs iver uden sidestykke. Ingen mangel på religiøsitet. Ingen tomme kirker. Det religiøse apparat var uden sidestykke. Det var endog intensiveret, Ofre og tiende blev bragt mere end der var foreskrevet. Det så godt ud og de har taget det alvorligt. Bevare og sikre velsignelsen. At Gud ikke skulle have behag i deres ofre, var for dem en utænkelig tanke, ja gudsbespottelig. Vel havde de justeret tingene, men kun for at komme menneskers religiøse behov i møde. De var overbevist om, at de tjente Gud oprigtigt.

Amos budskab har harmet dem:

Amos pointe fremført på en voldsom og provokerende måde:

”Gå til Betel og synd...”: bidende ironi.

Har gjort lytterne rasende og forargede.

Betel og Gilgal: de to vigtigste offersteder i Nordriget.

”Gå til Betel”; sådan har valfartssangen begyndt. Profeten fortsætter: ”og synd”.

Gilgal: I nærheden af Sikem og Jeriko. Antagelig den nuværende landsby Jiljilia på toppen af et bjerg 12 km. nordvest for Betel.

Ofringerne: slagtofret blev bragt om morgenen efter at pilgrimen var kommet til offerstedet. Tiende blev givet på tredjedagen.. Takofre og frivilligofre. De sidste: det ekstra, skaffe ekstra velsignelse.

Amos: Godt nok, men I dyrker ikke Gud med det. I dyrker jer selv. Jeres eget spil og show.

Gud er ikke i centrum, men jeres egen religiøse trang.

De sikrer sig mod Guds vilje.

Mod Guds ord og ikke under Guds ord.

Hele denne gudsdyrkelse kalder profeten for synd. Contra: 3. Mos. 22,29; Sl. 51,19

Men det er alt sammen udvortes og har intet med Gud at gøre. En slags forretningsforbindelse med Gud.

Ægte gudstjeneste kun, hvor Gud er Herre.

De elskede deres gudstjeneste, men ikke Gud og næsten!

De spiser Gud af med deres gudstjeneste, i stedet for at bringe Ham dem selv.

Gennem Kristusfiltret:

- Spændingen mellem vores religiøse behov og den åbenbarede Gud. Religion contra Gud.
- Gudstjeneste og omvendelse med etiske konsekvenser
- Vi magter en hel masse, selv om Guds Ånd har forladt hele det kirkelige apparat.
- Apropos den nye religiøse trend

Gør dig nu rede til at møde din Gud! (4,6-13)

Gudstjeneste uden omvendelse er ganske enkelt synd.

Omvendelse i GT: = (ordret): at komme tilbage til. Hvorfor deres ivrige gudstjeneste er synd på synd: de har ikke villet omvende sig til Herren og søge Ham.

At de ikke vil omvende sig ses af den måde, de reagerer på over for Guds gerninger i historien og i deres hverdagsliv.

Fem eksempler: Guds tugt og kald til omvendelse. De ænsede intet og omvendte sig ikke.

Religion uden omvendelse.

Gud har ført fem hændelser ind over dem: hungersnød, tørke, plantesygdomme (og græshopper) pest, jordskælv. Dermed søger Gud at vinde dem tilbage. Ikke for at gøre dem ondt, men for at føre tilbage til sig.

Men det var hver gang forgæves lyder det monotomt hele fem gange.

Vendte sig mere og mere fra Ham: stigende frafald.

Forklaring på, hvorfor deres gudstjeneste er synd: selv om jeg lod alle disse ting ske, så omvendte de sig ikke, men blev ved med at holde gudstjeneste.

Alvorlig tørke på Elias tid (1. Kong. 17), ca. 100 år før Amos tid.

Udeblev regnen i marts, ikke vand nok til at klare sig til høsten i maj.

Regnvandscisternerne blev tømt, mennesker og dyr måtte tørste i de brøndfattede egne.

V.8: nogle steder fik regn, andre ikke.

De kom vel med nødskrig (Sl. 50,15), men: de omvendte sig ikke. Ikke tak og tilbedelse, når han øvede vel mod dem og ikke anger og bod, når Han tugged dem.

Som om Amos efterligner f.eks. Sl. 136 med dens omkvæd, men giver den et helt andet indhold.

Gud selv, der hele tiden fører ordet.

Ulykkerne ligger et stykke længere tilbage. Folket slap godt igennem ulykkerne, men uden bod og bedring.

v.9: Sirocco'en = den hede vind fra ørkenen kom og sved marker og haver, græshopperne åd resten.

Pesten som i Ægyptens dage i krigens spor. Sværdet gjorde færdigt, ligstank.

Jordskælv som udslattede byer. Ikke så sjældent i landet: jf. 1,1. Her: et særligt stort jordskælv.

Mange blev dog reddet. Gud vil ikke ødelægge, men advare og frelse.

Hilsener fra Gud.

De havde lært af Moses, at når disse ulykker kom over dem, så var det fordi de var under forbandelse (3.Mos. 26,14-46; 5.Mos. 28,15-68). Amos vil vise: Gud handler også nu efter sit ord. Den forbandelse, de var advaret imod, var nu kommet over dem. Gud tager sin pagt alvorligt, både velsignelsen og forbandelsen. Velsignelse: holde mennesker fast ved pagten. Forbandelse: kalde dem tilbage til pagten.

Intet har hjulpet. Derfor dommens ord: Bered dig til at møde din Gud.

v.12. De skal se Guds værk i det, der sker.

”Gøre sådan”: hvad? Nogle ord faldet ud? Eller: Gestus for øjnene, men ikke på prent? Straffen beskrives ikke direkte.

Hvis vi ikke kommer til Gud, kommer Gud til os med dom. Mere om det i 9,1-4.

v.13: Lovprisning af Gud.

I stedet for udmåling af straf slutter afsnittet med en stor lovsang til Guds magt og herlighed.

Han har hele verden i sin hånd. Derfor burde vi forskrækkes over vores troløshed og søge tilgivelse hos ham. Et lysstrejf i mørket:

Vel dømmes Gud retfærdigt i sin hellighed, men også mødet med en Gud, der sætter alt ind på at vinde sit tabte folk tilbage. Det var jo Ham, der kaldte på dem i hungersnøden, tørsten osv. Men de hørte intet.

Endnu et kald til omvendelse eller: nu skal du for dommen?

”Vi kan ikke se det, men et sådant sidste ord kan lyde til et menneske eller folk også hernede”.

Lovsang til sidst. Fra dem som Gud førte til selverkendelse og erkendelse af Gud, omvendelse og tro.

- Gud og det onde. Kommer det onde fra Gud? Teksten her: Gud har sat det i gang. Jf. Es. 45,6f.; Matt. 10,29; Rom. 11,36: Alt hvad der sker på jorden, er Gud med i. Intet sker uden Gud. Gud vil ikke det onde (1. Joh. 1,5), men allermindst det allermest onde, at et menneske går fortabt. Gud er suveræn og uudgrundelig. Vi forstår Ham ikke, men må bøje os for Ham. Gud er hellig og sætter al sin kraft ind på at vinde sit folk tilbage. Alt er redskaber i Guds hånd for at kalde på os og frelse os. Derfor skal vi ikke protestere og forhærde os, men bøje os for Guds tale.
- Naturlige forklaringer og: Gud bagved det hele, styrer det, bruger det og taler igennem det, også alt det, vi kan finde ’naturlige’ årsager til. Gud tillader. I modgangen må vi altid spørge: Hvad vil du mig? Hvorfor tugter du mig? (Jf. Heb. 12). Men Israel vil ikke høre Guds tale deri eller tage imod tugt og lade sig kalde til omvendelse.

Næste gang: Torsdag den 30. august kl. 19.30 i Sognehuset.

Vært: Midtvejsfolket. Amos. 5,1-27.

BIBELUNDERVISNING

SCT. PAULS SOGN

2007

ved sognepræst

Flemming Baatz Kristensen

Torsdag den 30. august kl. 19.30 i Sognehuset: Amos. 5,1-27

Indledning

Tilbageblik

- **Spørgsmål fra sidst til: Amos 4,11:** Bruddet i Amos 4,11 mellem "jeg" og "Gud" må tilskrives det forhold, at Amos her indoptager en fast formulering.

5,1-27.

Stikord i aften: *Søg mig, så skal I leve. Had det onde og elsk det gode. Herrens dag. Hvad skal jeg med alle jeres gudstjenester? Hvor søger vi en mening med livet? Et liv på andres bekostning. Meningsdiktatur.*

Anden hoveddel: PROFETIER MOD ISRAEL (kap. 3-6)

Dødsklage over Israel (5,1-3)

I Israel helt almindeligt med dødsklager ved dødsfald (eksempler: 2. Sam. 1,17-27; 2. Krøn. 35,25).

Amos har valgt denne særlige form at bringe sit budskab i.

Han står der midt i festlighederne og kommer så med sin klagesang! Må have virket chokerende, ubehageligt, sindssygt og provokerende! Men folk har hørt efter, for man omgiver altid en klagesang med ærbødighed.

Hvorfor gør han det? Gud har befalet ham. Guds sandhed om folket: det er dødt! Det, der skal ske, sker kun som en konsekvens af folkets brud med Herren.

”Israels jomfru” = Israel. Israel = Guds brud (Ez. 16; Es. 54,5; Åb. 21,2). Folket har været det, men er det ikke nu. Blandt sine egne: ord for at leve, men er død.

Folket må have måbet over Amos ligklage, for riget blomstrede med den dygtige konge, Jeroboam, som leder. Israel havde aldrig været stærkere. Levestandarden var højere nu end tidligere. Og så en klagesang?!

Amos forkynder til en levende død.

V.3: Militærprog: Pointen: ikke rest-tanken, men: kun en tiendedel vender tilbage = totalt nederlag.

Søg Herren og ikke jeres mange ritualer! (5,4-6)

V.4b og v.6a: formuleringer fra gudstjenestens liturgi. Men hos folket blev det blot til: ”kom til offerstederne og få velsignelse.”

Amos. Det er ikke helligstederne I skal søge til, men Herren selv!

Det er faldet dem for brystet!

Betel: Hvor Jakob mødte Herren første gang. Her var det Jakob udbrod: ”Sandelig, Herren er på dette sted”

Gilgal: der havde Herren vist, at Han var i folkets midte og handlede til frelse for folket.

Be’ersheba: der havde Abraham og Isak mødt og dyrket Gud og modtaget løfter om velsignelse. Stedet lå i syd, men nordrigets folk valfartede helt dertil. Det siger noget om stedets betydning!

Amos pointe: Ikke at komme stederne til livs, men han vil gøre op med folkets hårdnakkede tro på, at det udvendige bragte dem i forbindelse med Gud uden at de søgte Gud selv og fulgte op på det med et etisk liv efter Guds hjerte.

Helligstederne var blevet steder, hvor man syndede mod Gud (4,4). Undergangen er sikker. De, der vil søge Gud, skal ikke søge til de steder.

Stederne er ingen garanti.

En ny tid. Joh. 4,21 og 23.

Hoseas kalder Betel for Bet-Aven = ondskabens hus, et hus af tomhed (Hos. 4,15).

Liv her: overleve, ikke evigt liv.

Gud er livets kilde: Sl. 36,10; Joh. 6,37.

Josefs hus = Nordriget.. For Efraim (Nordrigets navn) var søn af Josef.

Er der her et sidste kald til nationen om at omvende sig?

Sammenhængen synes at sige, at der ikke er nogen redningsmulighed.

Pointen er nok: den israelit, der søger Herren, vil blive frelst men som en brand af bålet.

Side om side med den totale dom (v.3):

Kald til omvendelse, vejledning, en sidste redningsmulighed, og: vejledning for os. (Som i kap.4: kald til omvendelse).

En spænding: domsforkyndelse, talen om en rest, opfordring til at omvende sig. Vi møder det også senere i bogen.

Vigtigt. Respektere og ikke at opløse spændingen.

”Frelsen fra Gud er en frelse *igennem* dommen, *i* dommen og ikke *uden om* dommen” (Tage Rasmussen).

Totalt opgør med rituelle gudstjenester? Nej, men: Sl. 51,19tankegangen holdt sammen med den ydre gudsdyrkelse.

Ret og retfærd har trange tider! (5,7-13)

Den sociale uretfærdighed i landet. Nøgleord: Ret og retfærdighed.

v.7: hovedanklagen, uddybes i v. 10-13.

v.8-9: lovprisning: jf. 4,13; 9,5f

v.7: Gør uretten til ret og retten til uret! Kalder ondt for godt, godt for ondt.

Retten til malurt = kun bitter smag i munden hos dem, der har retten på deres side.

Går ud over de fattige. Disse misforhold er en af de dybereliggende årsager til Guds dom over folket.

v.8-9: Lovprisningens indhold: Gud har både naturens og historiens orden i sin hånd.

Syvstjernen og Orion: to kendte stjernebilleder.

Det, der ligger urokkeligt fast: nat og da og regnen. Men under Guds befaling. I sammenhængen figurerer lovprisningen som en påmindelse om ydmyghed og en erkendelse af det uholdbare i at forsøge at skjule sig for Gud. Intet kan bestå mod Guds vilje.

v.10-13: Karakteren af den uret, der nævnes i v.7. Og hvem der træder retten under fode.

I byretten i portområdet, byens vigtigste samlingssted: i porten eller pladsen foran porten.

Hvem er 'de'? Måske dommere, jf. v.12. Eller: de rige i landet. Rigmændene og dommerne har sikkert delt i porten...

Bestikkelse. Imod loven og mod den fattige.

De, der ikke kunne følge det, gjorde klogt i at tie...

Fra retfærdighed til magtens sprog. Bestikkelse, korrupsion. De stærke alene fastsatte kornafgiften, huslejen, priserne og betingelserne. Men deres velstand skal ikke vare ved, tværtimod. De får aldrig velsignelse og glæde af den (v.11). Deres handlinger bærer altid straffen med sig.

Kristusfiltret:

Det sociale, jf. Lukasevangeliet..

Samfundsliv og åndeligt liv.

Gud lader sig ikke spotte. Hvad et menneske sår, skal det høste.

Guds retfærdighed – en side ved Guds væsens kærlighed.

Når Gud drager igennem din midte (5,14-17)

Afrunding på klagen: atter en opfordring til at søge det gode.

V. 6: søg Herren. Her: søg det gode. To sider af samme sag. Ikke det ene uden det andet.

At søge Herren og samtidig gøre det onde er umuligt:

Rom. 6; 1. Joh. 1 og 3 og 5.

NB: "For at I må leve": Tro og gerninger.

At leve er at stå i pagtens forhold til Gud.

Herren er kun med dem, når de står i pagten, ellers ikke.

De troede, de stod i et ret forhold til Gud, når de gik til gudstjeneste og ofrede. Det personlige forhold var ikke vigtigt for dem.

v.14-15: Anger: ikke såret stolthed.

I angeren er gud i centrum.

Angeren er aktiv: Søg det gode, ikke det onde.

Gennem ægte anger bliver vi verdens lys og jordens salt.

Angeren har en social dimension.

Angeren sætter noget radikalt nyt i gang i hele vores måde at tænke og handle på i livet. afvist Gud og går en total ødelæggelse i møde. Resten måtte også smage den, men med håb om evigt liv.

V.15b: Ikke en lunefuld Gud, men: Gud ser dybere. Han dømmes retfærdigt. Gud er suveræn. Han bestemmer, vi gør ikke. 2. Mos. 33,19 = Rom. 9,15.

Ydmyg bøn om Guds nåde: v.15. Jf. Luk. 18,9-14

Rest-tanken: jf. spændingen mellem på den ene side den totale dom og på den anden side frelsens mulighed. Folket som sådan går dommen i møde. Resten har søgt Gud, men folket som sådan har

V.16-17: Bonden græder over undertrykkerens endeligt, ikke af hjertet, men for penge.

Klage på glædens sted: vingården.

Det sker, når Herren drager frem midt blandt dem. Udtrykket går tilbage til påskens indstiftelse (2. Mos. 12,12), da dødsenglen slog alt det førstefødte ihjel.

Herrens dag (5,18-20)

”Herrens dag”: kendt begreb i profetundervisningen og i folket. Israel forventer at den kommende Herrens dag bliver en glædens og sejrens dag for det. Folket lever med en fremtidstro der siger, at Gud vil gøre endeligt op med enhver ondskab og besejre folkets fjender. Dagen, hvor det sker, kaldte de for Herrens dag.

Dagen kommer helt sikkert, siger profeten. MEN: dagen bliver ikke lys for Israel. Den bliver derimod opgørets dag med anklage mod dem. Derfor bør de ængstes og ikke se den i møde med glæde.

v.19: man tror sig reddet, men snart viser det sig, at det er forgæves.

Pointe: netop, når de tror, de er uden for fare, møder de en endnu større fare, som de ikke er i stand til at flygte fra.

Så længe de står uden for pagtslivet med Gud, er deres fremtid bælgmørk og håbløs.

Dommens uundgåelighed understreges.

Herrens dag: frelsesdag – og domsdag.

Guds retfærdighed.

Opgør med universalismen = alles frelse.

Ofre kan ikke hjælpe dem (5,21-27)

Stærke ord når man husker, at Gud selv har befalet gudstjenesteofringerne i Moseloven.

Men Gud kan ikke se dem som fester, Han har befalet. Derfor kalder Han dem for ”jeres” fester.

I berøring med det hellige kan mennesker særligt synde mod Gud.

4,4 fortsættes her. Derfor kommer Herrens dag som en domsdag.

Jo mere de ofrer, des mere synder de. Deres ofre og offerfester går langt ud over det, der blev folket befalet i ørkenen.

Nogle af de stærkeste udtryk i hele bogen. Læg mærke til ordvalget: hader, forkaster...
De ivrede løs. Men Gud så det sådan, at hvert offer kom til at stå mellem Ham og folket.

Hvordan kan det kendes på et folk, om det lever i et sandt eller et falsk forhold til Gud?
Det kendes på om gudstjenesten kommer til at præge hverdagen. Tro uden gerninger. Gudstjeneste uden Gud. De omvender sig ikke og kæmper ikke med deres synder.

Det afgørende er ikke, at der sker noget i kirken, men hvad der sker.
Gudstjeneste og tjeneste for broderen, næsten, går hånd i hånd. 1J.4.

V.24: et positivt eller negativt ord?

Overdrevne ofre kom ind i forbindelse med den hedenske kult i Kana'an.
Nu er I kommet så frygteligt langt fra ørkentidens offerliv.

Ofrenes og det ene offers mål: 1. Joh. 2,1-2.

Opgør med vore (!) gudstjenester: nej til al jeres skrammel. Når hjertet er langt fra Herren, men ja, når hjertet er med.

Sakkut og Kevan: navne på assyriske gudebilleder. Formodentlig navne på stjerneguden Saturn. Måske tale om en assyrisk stjerne kult som har bredt sig til Nordriget, som jo var en vasalstat under Assyrien. Denne nye afgudsdyrkelse er efterhånden gledet sammen med Nordrigets egen. Som en straf for det, kommer de til at trække for disse afguder, siger Amos. Dermed slutter straffen ikke. Nej, de skal føres i landflygtighed til Assyrien. Dermed kommer folket til at kende, at Herren er herskarernes Gud,

Mening formodentlig: Dengang I ofrede i ørkenen i de 40 år, kunne i da finde på at stille afgudsbilleder op? Nej, vel, men det gør I nu! Derfor. Landflygtighed i Assyrien på den anden side af Damaskus.

Næste gang:

Vært: Mandagsfællesskabet

Amos 6-7.

***BIBELUNDERVISNING
SCT. PAULS SOGN
2007***

*ved sognepræst
Flemming Baatz Kristensen*

Mandag den 8. oktober kl. 19.30 i Sognehuset: Amos 6-7

Indledning

Tilbageblik

Amos 6-7

Anden hoveddel: PROFETIER MOD ISRAEL (kap. 3-6)

Ny beskrivelse af overklassens fordærv (6,1-7)

Målgruppe: specielt landets overklasse og de toneangivende i samfundet.

Opbygning: som ve-råbene i 5,18-27.

Jf. 4,1-3: om overklassens kvinder. 3,13-15: de nyrige.

Opbygning: Henvisning til ulykkesdagen (v.3), forbrydelsens indhold (4-6), dommen: landflygtighed (v.7).

Fra den religiøse tilstand (kap.5) til den sociale tilstand. Optimisme hos de ledende, men manglende vilje til at bygge bro over kløften mellem rige og fattige.

På den baggrund kommer Amos barske ve-råb.

Privilegier i de to hovedstæder. Jerusalem (Zion) og Samaria. NB Amos tænker på Israel som ét folk. Amos er klar over, at tilstanden i Jerusalem (Sydriget) stort set er den samme som i Samaria.

Det ypperste = førstegrødefolket. Det udvalgte. V.2: Af det skal der kræves meget.

v.2: De tre byer. Vi ved ikke helt hvor de lå. De har været præget af rigdom og magt, men på Amos tid husker folk, hvordan de blev erobret og plyndret. Gat blev underlagt Juda, Kalne og Hamat kom under assyrerne.

Hvorfor nævnes de? Der kan være flere grunde:

Måske skal Israels ledere huske deres storhed og så sammenligne med, hvordan det gik dem!

Eller Israels ledere er privilegerede sammenlignet med de byer men med desto større ansvar.

Eller er v.2 et citat, som Amos lægger i munden på lederne som udtryk for deres overmod (jf. 5,14; 8,5; 9,10)?

v.4-6: Hvordan overklassen har levet på Amos tid.

Overdådigt liv på flere områder. Prisen er ligegyldig, de kan jo bare presse de fattige noget mere. Jo mere de nyder livet, des mindre bliver de optaget af de fattige. Mere og mere...

Elfenslejer: senge eller divaner af fint træ, indlagt med elfenben.
 Davids strengeleg: sang og musik, men ikke indhold som hos David.
 Vin af kander. Voldsomt overflod.
 Sidde til bords. Ligge til bords ...

Hermed markeres kontrasten mellem ledernes sorgløshed og den sørgelige tilstand i folket. Grundsunden: sorgløshed og tryghed. Vil ikke høre om ulykkesdagen.

v.7. Hvad mener Gud?! Guds tanker om dem.
 Lederne under Guds dom. Den havde de ikke regnet med.

Udblik:

- Overdådighed. En af dødssynderne: frådseri
- Den rige og den fattige verden i dag
- Ambition: udrydde fattigdommen i verden

Målet fyldt (6,8-14)

Hvad sorgløsheden hos folket bringer ind over det.
 Drastisk beskrivelse af hvordan Gud vil ødelægge folket. Hovmod står for fald!

v.8-10: stærkt profetisk udsagn.

Herren sværger ved sig selv (=4,2). Gud kan ikke sværge ved noget højere.

Opgør med folkets stolthed og hovmod, det ydre og det indre hovmod.

Dommen bragt i et konkret billede: pesten kommer over dem.

Jf. pesten i middelalderen: ar den Guds straf eller tilværelsens forfærdelige forgængelighed og skrøbelighed? Guds straf eller Guds tugt? Aldrig 'uden Gud' (Matt. 10,29)

Alle vil blive klar over, at den kommer fra Herren. Derfor tør ingen nævne Herrens navn af frygt for at få ny vrede over sig. I stærk kontrast til Joel 3,5. Men nu forstår de, at der i guds navn både er frelse og dom.

v.12: I Israel finder det mest absurde sted.

v.12b = 5,7.

De vil af med retfærdigheden og beholde Gud. Ligeså utænkeligt som at heste løber op ad klipper og at okser pløjer havet, bemærker Amos ironisk.

v.13-14: Deres optimisme havde de i en stor tillid til deres egen menneskelige styrke.

Jeroboam II gjorde erobringer i Østjordanlandet. Det så de som bevis for, at Gud var med dem (er fremgang altid velsignelse fra Gud?!) eller måske mere som udtryk for deres styrke, som ikke kunne overvindes. De takkede Gud for sejren, men i virkeligheden så de sejren som resultatet af gen styrke. Kender vi til at gøre det samme?!

Lodabar = 'ingenting'. Karnajim = 'styrke'. Mening: "I glæder over ingenting og tror så meget på jeres egen styrke som intet er. I erobrede kun et par småbyer, men I skal hærages fra nord (Hamit i nord) til syd (Araba betegner sydgrænsen)".

Når folket har Gud imod sig, har det ingen styrke til at holde Ham fra livet.

Amos ord viser sig som sande. 2.Kong. 15,8-31: Jeroboams død. Tre konger på et år. Flere kup. Blodbad i Israel.

Amos har forkyndt Guds beslutning og den effektueres 722 og indebærer Samarias fald og et ødelagt land.

Når de har spurgt, hvorfor skete det med os, ville forskellige svar komme som ikke er modsætninger: Assyrien ville det sådan. Gud ville det. Folket valgte det selv...

Tredje hoveddel: SYNER OM DOMMEN (kap. 7-9)

Tredje hoveddel: Let at få overblik over.

Fem syner om Israels fremtid. Måske sket inden for et halvt år (græshopper om foråret, tørken om sommeren...). Indtryksfuldt. Nyt virkemiddel til det samme budskab.

Efter tredje syn batalje med ledelsen i Betel.

De to første syner ligner hinanden på tre måder: profeten går begge gange i forbøn for folket, bønnen bliver hørt. Dommen ser ud til at være absolut og nært forestående.

Måske har Amos fået de to første syner før han trådte frem profet. Da er han endnu ikke klar over, hvor stort frafaldet er. Derfor går han i forbøn for dem og bliver bøn hørt, dog kun en tid.

I de tre næste syner er dommen ganske klar og den kan ikke udsættes.

Det er Guds ord, ikke Amos eget og ikke Amos egen vilje, der sker. Jf. 3,8.

Første syn: Græshopperne (7,1-3)

Græshopperne raser i de spæde spirer: billede på dommen.

Græshopper i store sværme var en kendt plage. Hvis de kom lige når græsset igen skulle til at vokse, blev der intet til foder for dyrene.

Amos bevæges og går spontant i forbøn for folket.

Hans argument er ikke at Israel er Guds udvalgte folk, heller ikke, at Israel vil omvende sig, men Israel er lille og svag. Gud er de svages beskytter: 2,6-8. Amos' klarsyn.

Denne forbøn rører noget dybt inde i Guds hjerte.

Gud er ikke kold retfærdighed.

Men havde Gud reageret i et øjeblik ophidselse? Nej, men er til for Amos' skyld. Gud vil vise ham, hvordan det vil gå, hvis Gud fører sin beslutning ud i livet. Amos tages med ind i Guds råd (som Moses: 4. Mos. 14,11ff; som Abraham: 1. Mos. 18). Amos bliver på en måde part i sagen og hans forbøn får Herren til at ændre beslutning.

Et vældigt billede på magten i forbønnen.

Gud angret intet: 1.Sam. 15,29. Dog gør Han det, for Han er ikke en upersonlig Gud og Han vil hellere frelse end dømme, men Han er ikke ligeglad med synden.

Siden får Amos forbud mod at bede for folket.

Der er en tid til at bede og en tid hvor det er for sent at bede, når syndens mål er fyldt og de ikke vil omvende sig.

Kun Gud ved det. Det kræver indsigt i Guds råd at se det.

Andet syn: Ilden (7,4-6)

Nøjagtig parallel til 7,1-3.

Eneste forskel: her siges det direkte, at det er Gud, der sender straffen.

Voldsom tørke, hvor alt svides af.

Ilden var i færd med at fortære det store dyb: alle vandkilder tømmes, total ørken bliver tilbage.

Skal det ske to gange eller blot to måder at sige det samme på.

Tredje syn: Blyloddet (7,7-9)

Et anderledes syn. Stadig hverdagslivet, men Amos ser Gud i et syn.

Gud har et blylod i hånden. Måleinstrument. Man målte hvor meget muren hældede, så det kunne afgøres, om det skulle nedrives. Ofte billede på dommen i Bibelen. Loddet sænkes: tegn på: beslutningen er truffet: nedrivningen skal finde sted.

Ikke længere...

Over for ”mit folk Israel”. Netop derfor dømmes det. (3,2)

Forbud til Amos om at gå i forbøn for det.

Følger hele linjen i skriftet (4,6-12: herren har båret over med folket og kaldet det til omvendelse, men de ville ikke og så kommer dommen).

Nådetid. Luk. 18,1-8; 13,6-9). Guds nåde har en grænse.

Forhærdelsestid.

Gud vil ikke længere bære over med dem.

Gud når en grænse. Når Guds tålmodighed slipper op!

Jf. i forbindelse med Abrahams forbøn. Sodoma og Gomorra...

To grundskader: kulten og kongedømmet.

Kulten på offerhøjene (hedenskab) skal ophøre.

Men hovedhelligdommene skal lide samme skæbne. Ingen gudsyndelse mere i landet.

Intet kongedømme tilbage.

Netop denne profeti blev skæbnesvanger for Amos.

En Guds profet (7,10-17)

En episode ved helligdommen i Betel.

Viser, hvordan det har været for Amos at prædike for Nordrigets befolkning og hvordan det har været for ham at vide sig sendt af Gud med et bestemt budskab.. Hvem har hørt det? Hvordan har de reageret?

Placering underlig mellem synerne. Men har sikkert fundet sted netop efter forkyndelsen af tredje syn! Så var det nok for Amasja. Og så midt under valfartsfesten.

Amos afmagt. Og dog. Hans ord har forbandelseskarakter mod kongehuse og tempel. Der er magt i den slags ord.(Jf. 4. Mos. 24).

Amasja frygter mere for sin egen stilling og position. Han måtte have lukket munden på Amos. Det var hans pligt. Profeter før bag oprør mod kongen (mod Akab i 1.Kong. 19, mod Jehu i 2. Kong. 9).

Amos blev udvist af landet. En nænsom måde at bringe en farlig modstander til tavshed på - på den tid. Amos blev ikke så voldsomt behandlet som hans profetkolleger i Sydriget på Jeremias tid (Jer. 26,20-24).

Amos svar:
v.14-17.

Hvad Mos ikke er og hvad han er.

Hvordan Gud kaldte Amos. Jf. Paulus (Ap. G. 9)

Uren jord = fremmed land. Umuligt at dyrke Gud på grund af den rituelle urenhed.

Amos kunne ikke fortsætte.

Han er sikkert vendt hjem til sit job som fåreavler.

Bitter på Gud? Nej, afleveret budskabet og båret skæbnen ved det.

En kort og hektisk periode i hans liv er afsluttet. Satte dybe spor.

Resten af bogens indhold: hvordan er de ord talt?

Lige inden han rejste hjem? Kan være talt under pres og til sidst i hans virke.

- Stat og kirke
- Kirken og den profetiske forkyndelse
- Kald til tjeneste

Næste gang: tirsdag den 4. december kl. 19.30 i Eben Ezer: kap. 8-9.

BIBELUNDERVISNING

SCT. PAULS SOGN

2007

ved sognepræst

Flemming Baatz Kristensen

Tirsdag den 4. december kl. 19,30 i Eben Ezer: Amos 8-9

Amos 8-9

Syner om undergang. Amos vises bort. Hvad sker der, når festen er forbi? Handel der giver noget. Talende tavshed. Vore gråzoner. Det alvorligste i de riges opførsel. Hvordan ender det? Frelsen og undergangen. Frelse gennem dommen? En fremtid trods alt? Vores billede af fremtiden ...

Indledning

Tilbageblik

- Mere og mere domsforkyndelse
- Den nødvendige revselse åndeligt, etisk, socialt
- Dommen der ikke udebliver fordi de ikke omvender sig

Tredje hoveddel: SYNER OM DOMMEN (kap. 7-9)

Fjerde syn: en kurv sommerfrugt (8,1-3)

Dette fjerde syn først her, fordi sammenstødet med Amasja kom efter tredje syn. "Frugt" og "ende" lyder næsten ens på hebraisk og det er det, der spilles på. Israels folk er fuldmønt til dom. En stigning fra de tre første syner.

Et "ikke længere". Guds tålmodighed og utålmodighed.
Hertil og ikke længere: trøst og dom.
Nådetid

"På den dag" = "Herrens dag" (5,18)

Dynger af lig: jf. 6,10.

Sult efter Herrens ord (8,4-14)

Minder om kap. 3-6.

Bevidst placeret her. Fortsætter og kommenterer det fjerde syn. Det bliver værre og værre. Stigning hen mod dommens klimaks.

Amos bevæger sig frem mod højdepunktet i sin forkyndelse.

Når religionen er en hindring for selverkendelse og opgør. De kender ikke til selvransagelse og dommen tror de ikke på. For dem er Amos sværmer og overspændt.

v.4-6:

Etikken er ikke gudsforholdet, men afslører, hvordan det er.

Nymånen = gudstjenesten.

Efaen = kornmålet.

Sekelen = vægtlodderne. Blev brugt til at veje sølvet, som blev brugt til betaling.

v.6b: Ydermere. Dårligt korn blandes i, for at det også kan give dem indtægter.

Det går så langt, at den fattige må lade sig sælge for at han kan betale hvad han skylder. Og i den situation er det køber, der sætter prisen, og den bliver ikke ret høj.

v.7-14: Jakobs stolthed = Herren selv.

Fortabelsesbilleder:

Herren vil ikke glemme deres synder = Han vil ikke tilgive dem.

Fordi de ikke gør bod og beder om tilgivelse.

I stedet må straffen komme.

Gud giver dem hen. Heb. 12,17.

Måske et jordskælv. Jorden skælver over den begåede uret.

Der var faktisk et jordskælv to år efter at Amos fremkom med sin profeti og det er uden tvivl blevet sat i forbindelse med hans forkyndelse.

v.9: Solformørkelse. Blev set som et varsel om en kommende ulykke. Omkring Amos tid var der to solformørkelser, i år 784 og 763. Det har folket sikkert haft siddende i sig.

v.10: Sorgens udtryk: sæk om lænder, raget hoved. Udsigtsløs sorg.

v.11-14: Den sidste bitterhed: de hungrer efter Guds ord, men det er der ikke længere.

Jf. Luk. 4,23-30; Åb.2,5b.

V.12: "Fra hav til hav" = fra kysten (Middelhavet) til det døde hav i sydøst.

Dan i nord og Be'ersjeba i syd.

Samarias syndeskyld = dens guldkalv, symbol på Gud Herren, men mindede mere om de kananæiske frugtbarhedsguder.

Femte syn: Ingen kan flygte fra Herren (9,1-6)

Sidste syn. Højdepunktet i Amos domsforkyndelse.

Tydelig stigning i det femte syn: De to første: dommen afværges ved profetens forbøn. Tredje og fjerde: dommen kommer snart og kan ikke undgås. Femte syn: hvordan dommen kommer og dens pludselighed.

Amos har modtaget synet i templet: Betel? Jerusalem?

Templet: Guds nærvær (3,14).

Man tænkte sig, at Herren stod ved siden af alteret og tog imod ofrene. Så var der velsignelse. Men her: ikke velsignelse, derimod dom. De har Gud imod sig. Til ulykke, ikke til lykke. Jf. 5,17: samme sag, til velsignelse eller til dom.

Folkets situation er den stik modsatte af, hvad folket tror! Det helt store selvbedrag!

Hvordan dommen skal ske. Bringes i billeder. Templet = folket bryder sammen. Ingen flugtmulighed.

Gud er ikke kun i templet, men overalt. Jf. Sl. 139. Tryghed og forfærdelse. Også i hedenske områder.

v.5-6: Ingen grænser for Guds magt. Gud hersker over alle ting. Synet fører til tilbedelse: "Hans navn er Jahve".

Lovprisningen: svarer til 4,13; 5,8-9.

Her beskrivelse af Herrens magt.

Sammenligningen med Nilen har forstærkende karakter som i 8,8.

Gud, Israel og folkene (9,7-8a)

Et uhyre dristigt ord at anføre for en jødes øre: Folket tager fejl, hvis det tror, at det har et særligt privilegeret forhold til Gud og har eneret på ham som beskytter for folket. For Gud er alle folkeslags Gud. Også Gud for Israels værste fjender: filisterne, syrerne.

Ang. redningen fra Egypten må folket indse, at Gud har gjort ganske tilsvarende ting for andre folk.

Alle folkeslag er i Guds øjne lige meget værd:

Det gælder også nubierne, regnet som et ringe folk. Intet privilegium i at være israelit frem for nubier, filister, aramæer, syrer. Gud handler ligeså suverænt med Israel som med andre folk.

Jf. Luk. 4,23-30.

Fornægter Amos udvælgelsen her? Nej, men den betyder intet, når folket bruger den til selvsikkerhed og ubodfærdighed.

Amos ophæver ikke hvad han tidligere har sagt om folkets stilling, heller ikke 3,2. Han kommer derimod med en væsentlig korrektion til folkets selvforståelse.

Udvælgelsen indebærer store ansvar: 3,2; jf. Luk. 12,48: "Enhver, som har fået meget, skal der kræves meget af. Og den, der har fået meget betroet, skal der forlanges så meget mere af".

Frelse gennem dommen (9,8b-15)

Mærkelig afslutning.

Hele bogen: domsforkyndelse, nu til sidst: frelsesforkyndelse. Trækker han i land? Er der alligevel et lysglimt bag dommen, et tillægsord, der redder det hele? Et lysglimt, men hvad er der i det? Frelse uden om dommen eller gennem den til et liv efter den? For alle eller for nogle?

Mange forskere mener, at det er et tillæg efter fangenskab i Babylon. "Davids faldne hytte" = Jerusalems kongedømme er ikke faldet på Amos tid, først senere.

Amos går ikke efter psykologi, men han er en tro viderebringer at det budskab, Herren har givet ham at bringe. Og Davids hytte vakler. Riget er åndeligt set allerede faldet. Ikke blot i nordriget, også i sydriget. Læs blot Esajas og Mika.

Amos samtidige profeter taler som Amos gør her. De forkynder ikke kun dom, også frelse: Esajas, Mika, Hoseas.

I hele Bibelen følges dom og frelse ad. Også hos Jesus.

Gud sender ikke dommen for dens egen skyld, men for at frelse og genrejse den bevarede rest efter dommen.

Dom er både straf og renselse. Ikke ond hævn, men rummer både noget frygteligt og herligt.

Den hellige rest i folket. Dommens dybeste formål er frelse og ikke ødelæggelse.

Det syndige rige skal udslettes.

Et betydningsfuldt dog = ”når det er sagt”, ”men”. Ikke hele folket, og: evig pagt.

Hvem? Ikke sydriget, men frelserslægten: den, der sidder på tronen i Jerusalem (2. Sam. 7,12ff).

Derfor: profeti om en kommende herlighed for Davids hus.

v.8b: Dommen ikke helt altomfattende, for der er alligevel en rest tilbage, som Gud vil redde fra undergangen.

Billede på, hvordan Gud skiller de to grupper ad.

”Syndere” og resten.

v.11: ”På den dag” = ”Herrens dag” (5,18).

Abrahams rette børn: Rom. 9,8; Joh.8. Ikke kødeligt, men åndeligt.

Efter eksilet? Nu? Ap.G. 15,13-17: hedningerne har adgang til Davids hus med Davids søn som centrum.

v.13-15: Billeder på en velsignet sammenhæng. Guds riges herlighed. Genoprejsning og overstrømmende velsignelse.

Målet: Skabe sig et udvalgt folk af alle folkeslag. Forbandelsen er ophævet.. Og befriet fra syndens magt. Det himmelske. Heb. 8,6.

Amos budskab er Herrens ord.

Es. 42,8-9.

Amos og Jesus

- Ligheder
- Forskelle

Afslutning

- At tage vare på Amos' forkyndelse, en vigtig side af det bibelske budskab til alle tider

Næste gang: tirsdag den 5. februar 2008 kl. 19.30 i Eben Ezer: Nehemias bog.